

Welbevinden

Relatie met de leerkracht

Inhoudsopgave

Toelichting bij deze handelingssuggestie	2
<i>Stellingen uit de leerkracht- en leerlingvragenlijst</i>	2
Aanpak	3
<i>Leerdoelen</i>	3
<i>Pedagogische interventies</i>	3
<i>Randvoorwaarden</i>	5
<i>Suggesties voor aanpak</i>	5
<i>Verwijzing naar spellen/prentenboeken</i>	7
Achtergrondinformatie	9
<i>Leestips</i>	9
Bronnen	11

Door te klikken op een regel in de inhoudsopgave, ga je direct naar de bijbehorende tekst;
Als je in de tekst klikt op een blauw pijltje ga je terug naar de inhoudsopgave.

Toelichting bij deze handelingsuggestie

Onder **welbevinden** wordt het volgende verstaan: Welbevinden is het zich goed voelen in de klas zowel op relationeel gebied bij de leerkracht als op school gebied.

Onder **relatie met de leerkracht** wordt het volgende verstaan: De leerling voelt zich geaccepteerd en gesteund door de leerkracht en voelt zich veilig bij hem/haar.

Stellingen uit de leerkracht- en leerlingvragenlijst

Leerkrachtvragenlijst **Welbevinden**

1. Komt opgewekt over.
2. Maakt een vitale, levenslustige indruk.
3. Komt ontspannen en open over.
4. Gaat graag naar school.

Leerlingvragenlijst **Welbevinden**

1. Ik vind de lessen van mijn juf of meester leuk en interessant.
2. Ik krijg werk dat ik graag doe.
3. Ik ben blij met hoe ik mijn werk mag doen.
4. Ik doe graag mee met de lessen.

Relatie met de leerkracht

1. Ik heb goed contact met mijn juf of meester.
2. Mijn juf of meester snapt wat ik leuk vind en wat ik moeilijk vind.
3. Ik ben blij dat ik bij mijn juf of meester in de klas zit.
4. Ik voel me fijn bij mijn juf of meester.

Aanpak

Leerdoelen

Bedenk vooraf: *Welk doel/welke doelen wil ik bereiken door te handelen?*

Preventief en curatief

Deze handelingssuggestie kun je gebruiken om de behoefte aan een positieve relatie met de leerkracht van de leerling te ondersteunen en daarmee het welbevinden te verhogen. Hier kun je zowel preventief als curatief mee aan de slag. Ga je preventief aan de slag kijk dan welk doel voor jouw klas het meest waardevol is. Je kunt ook curatief met de doelen aan de slag als je hebt gemerkt dat het welbevinden in (een deel van) je groep onder druk staat. De aanpak is vooral op de groep gericht, maar je kunt er met aanpassingen ook met individuele leerlingen of groepjes leerlingen mee aan de slag.

Welbevinden – relatie met de leerkracht	
Alle leeftijden:	<ul style="list-style-type: none">✓ Ik voel me veilig in de klas en op school✓ Ik voel me geaccepteerd en gesteund✓ Ik heb vertrouwen in de leerkracht

Aanpak

Denk eerst na over de volgende punten en baseer je aanpak op de antwoorden.

- Zie je het gedrag al wel in uitnodigende situaties? Oefen dan in niet-uitnodigende situaties. Zie je het gedrag nog vrijwel niet? Oefen dan in eerste instantie zoveel mogelijk in uitnodigende situaties.
- Denk bij je aanpak ook na over verschillen tussen jongens en meisjes. Jongens zijn meer lichamelijk ingesteld en meisjes meer verbaal. Jongens uiten hun emoties meer fysiek (duwen, stoeien). Ze hebben letterlijk en figuurlijk behoefte aan ruimte.

Pedagogische interventies

Bedenk bij bovenstaande doelen: *Wat vraagt dit van mij als leerkracht?*

Er zijn vijf pedagogische vaardigheden die je als leerkracht kunt inzetten om problemen te voorkomen en aan te pakken. Dit zijn:

- Leiding geven en grenzen stellen
- Monitoring: balanceren tussen ruimte nemen en ruimte geven
- **Positieve betrokkenheid tonen**
- Positieve bekrachtiging geven
- Leren problemen oplossen

Positieve betrokkenheid tonen: Het tonen van positieve betrokkenheid is van belang voor het ervaren van een positieve relatie tussen de leerkracht en het kind. Deze vaardigheid wordt gekenmerkt door drie gedragswijzen:

- Oprecht **geloof** in het kind: dit verhoogt het gevoel van acceptatie en steun bij de leerling. Spreek uit dat je er op vertrouwt dat de leerling een bepaalde taak aankan.
- Oprechte **belangstelling** en **genegenheid** tonen voor het kind: maak oogcontact, noem leerlingen bij hun naam, groet hen bij binnenkomst, maak fysiek contact (high five, klopje op de schouder). Houd hierbij rekening met leeftijd, niveau, geslacht en cultuur. Daarnaast kun je gebaren gebruiken om je genegenheid voor het kind te tonen, steek je duim op of geef een knipoog.
- Onderhoud **contact** met het kind en houd in de gaten of het op anderen kan terugvallen.

Ook het zoeken en gebruiken van positieve informatie over leerlingen draagt bij aan een positieve relatie met de leerling. Je kunt bij de leerling zelf op zoek naar positieve informatie, maar ook bij ouders of collega's. Deze informatie kun je gebruiken om positief betrokken te zijn op het kind. Bied gestructureerde kansen in de les om leerlingen ruimte te geven iets te vertellen over hun interesses en prestaties. Als je weet dat het kind een instrument bespeelt en op muziekles zit, laat hem/haar dan iets vertellen over een onderwerp dat in de muziekles aan bod komt.

Zorg daarnaast voor een eerlijke en rechtvaardige behandeling van leerlingen. Als leerkracht heb je de verantwoordelijkheid dat het kind zich veilig voelt, daarom probeer je verstorend, kwetsend gedrag of pestgedrag tegen te gaan. Laat zien dat leerlingen hulp van jou kunnen verwachten als dat nodig is. Naast het bieden van veiligheid, is het van belang dat de leerling zich geaccepteerd voelt. De verwachtingen die jij als leerkracht hebt van de leerling spelen een belangrijke rol in de (zelf) acceptatie van leerlingen. Wees je als leerkracht

bewust van zelf-vervullende voorspellingen. Dit betekent dat je bepaalde verwachtingen hebt van leerlingen ("Deze leerling zal het hele jaar wel in de zorggroep blijven zitten") en dat deze verwachting wordt bevestigd omdat leerlingen zich naar deze verwachting gaan gedragen.

Randvoorwaarden

Bedenk: *Welke zaken moeten op orde zijn, voordat ik aan een doel kan werken?*

- Zorg dat het klassenmanagement op orde is: kies een klasindeling die past bij de werkvormen die je toepast en die aansluit bij de vaardigheden van de leerlingen. Zorg voor duidelijke regels en hanteer ze consequent. Zorg voor activiteiten die uitdagen/in de zone van naaste ontwikkeling zitten en tegelijk ook haalbaar zijn.
- Bij de keuze voor een handelingsuggestie kies je voor 1 van de psychologische basisbehoeften, autonomie, competentie, relatie met de leerkracht of relatie met andere kinderen. Het is echter belangrijk dat de overige basisbehoeften niet vergeten worden! Als één van de drie behoeften een tijd niet wordt vervuld is het gevolg waarschijnlijk dat de andere twee behoeften ook onvervuld raken, waarvan een verminderd welbevinden het gevolg is.

Suggesties voor aanpak

Bedenk bij het kiezen van een suggestie: *Welke aanpak past bij het doel dat ik gekozen heb?*

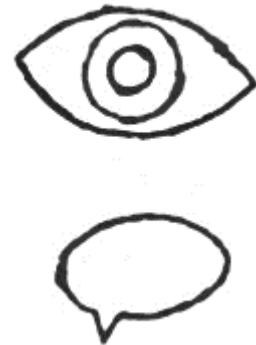
De aanpak hoeft niet uitsluitend voor welbevinden gebruikt te worden, maar kan ook voor betrokkenheid worden ingezet.

Doel: Ik voel me veilig in de klas en op school (alle leeftijden) - Aandacht voor iedere leerling

Wanneer leerlingen merken dat de leerkracht individuele aandacht voor hen heeft, zorgt dit voor een beter welbevinden en een hogere veiligheidsbeleving.

Verwelkom alle leerlingen bij binnenkomst aan het begin van de dag persoonlijk, door bij het begroeten hun naam te noemen. Probeer ook regelmatig iets persoonlijks eraan toe te voegen, door aan te haken bij een gebeurtenis die je hebt opgevangen. Bijvoorbeeld: "Goedemorgen Noortje, hoe is het nu met je zieke paard?". Hiermee laat je zien dat je met de leerling meeleeft. Wanneer de leerling aangeeft dat het niet zo goed gaat, weet je bovendien dat een leerling hierdoor minder betrokken kan zijn op zijn schoolwerk.

- Let erop dat je zulke opmerkingen of vragen aan alle leerlingen stelt, en niet telkens aan dezelfde leerlingen. Dan is de kans groot dat de leerlingen je vertrouwen schenken en zelf ook met hun verhalen naar je toekomen.

Dit moment bij de deur is ook geschikt om leerlingen te wijzen op de regels. Kinderen die hun pet nog ophebben of kauwgom kauwen, kun je er op wijzen dat dit niet geaccepteerd wordt in de klas.

- Leerlingen die hier behoefte aan hebben, kun je een extra opsteker geven om zich vandaag aan een bepaalde regel te houden. Ook kun je bepaalde kinderen alvast voorbereiden op een situatie: "Om 10 uur word je even uit de klas gehaald voor een gesprek."

Een vast patroon aan het begin van de dag is een goede start bij het handhaven van orde in de klas en dus structuur en veiligheid voor de leerlingen.

Doel: Ik voel me geaccepteerd en gesteund (alle leeftijden) – Oogcontact

Kleine dingen, zoals het maken van oogcontact, kunnen al een bemoediging zijn, waardoor leerlingen zich geaccepteerd en gesteund voelen.

Wanneer je als leerkracht weet dat een leerling iets moeilijk vindt, geef hem dan soms toch de kans om het te proberen.

Hierbij kun je hem stimuleren door oogcontact met hem te maken.

Een ander voorbeeld is het geven van een knipoog naar een leerling tijdens een aardrijkskundeles die gaat over vulkanen, als je weet dat een bepaalde leerling dat een erg interessant onderwerp vindt en er thuis zich ook in verdiept. Zo voelt het kind zich gezien en gekend door de leerkracht.

Doel: Ik heb vertrouwen in de leerkracht (alle leeftijden) – Uitstraling

Een vrolijke, kalme uitstraling en het tonen van oprechte belangstelling aan de leerlingen, zijn twee aspecten die bijdragen aan een veilig klimaat in de klas.

Wanneer een leerkracht vrolijk en kalm is, zijn leerlingen geneigd om deze houding over te nemen. Wees je dus als leerkracht bewust je uitstraling. Hoe kom je over op de leerlingen? Zien ze het aan je als je je ergert? Toon daarnaast oprechte belangstelling voor de leerlingen. Glimlach regelmatig, maak een praatje met ze. Kijk de leerlingen aan als je met ze praat, kijk belangstellend als leerlingen naar je toekomen om iets te vertellen of te vragen. Met deze simpele dingen zorg je ervoor dat leerlingen zich veilig voelen bij jou als leerkracht in de klas en ook op school.

Verwijzing naar spellen/prentenboeken

Bedenk: *Hoe kan ik materialen inzetten om te werken aan de leerdoelen?*

Spring kikker, spring! – vanaf 4 jaar

Vrolijk springend naar de cirkels met gevoelens die op de grond liggen, kun je met kinderen praten over allerlei gevoelens en wat je in sommige situaties kunt doen om je beter te voelen.

Bij dit spel stelt de leerkracht vragen aan de leerlingen over gevoelens. De leerkracht stemt zijn vragen af op het kind, waardoor het kind de leerkracht leert **vertrouwen** en zich **veilig voelt**. Dit zorgt voor een goede **relatie met de leerkracht** en een verhoogd welbevinden.

<https://decoolekikker.nl/productenoverzicht/springkickerspring.html>

Deugdenspiel – vanaf 8 jaar

De 52 kaarten met per kaart een checklist en een cartoon maken je op een speelse en motiverende manier bewust van de bouwstenen van je karakter. Per kaart ontwikkel je eigenschappen zoals, eerlijkheid, concentratie, moed en respect.

De leerkracht stelt vragen aan de leerling, zonder te oordelen of advies te geven. Dit kan bijdragen aan een goede, **vertrouwde relatie met de leerkracht**. Hierdoor voelt de leerling zich **geaccepteerd en gesteund**, wat ook van invloed is op zijn **welbevinden**.

<https://www.earthgames.nl/het-deugdenspiel.html>

Deugdevriendjes – 3 t/m 10 jaar

Iedereen die met kinderen aandacht wil besteden aan sociale vorming, kan de deugdevriendjes gebruiken.

De leerkracht stelt vragen aan de leerling, zonder te oordelen of advies te geven. Dit kan bijdragen aan een goede, **vertrouwde relatie met de leerkracht**. Hierdoor voelt de leerling zich **geaccepteerd en gesteund**, wat ook van invloed is op zijn **welbevinden**.

<https://www.earthgames.nl/deugdevriendjes.html>

Een druk kind in de klas – 4 t/m 6 jaar

Soms is stilzitten op school wel heel lastig. Wat gebeurt er dan in de klas? Verhaal over Mats die soms een druk gevoel heeft in zijn hoofd. Hij mag dan buiten lekker even een rondje rennen. Prentenboek met tips en vragen voor het kringgesprek.

Dit boek geeft een voorbeeld van (en aanleiding tot gesprek over) een leerling die door de leerkracht **geaccepteerd en gesteund** wordt. De leerkracht reageert net wat anders op deze leerling, omdat die dat nodig heeft. Wanneer leerlingen dit begrijpen, blijft de **relatie met de leerkracht** in stand en is dit ook bevorderlijk voor het **welbevinden** van de leerlingen.

<https://www.kwintessens.nl/kijk-en-beleef/kijk-en-beleef-deel-50-een-druk-kind-in-de-klas>

Achtergrondinformatie

Welbevinden-relatie met de leerkracht

De band tussen leerkracht en leraar is van belang voor het gevoel van welbevinden van leerlingen in de klas. De leraar heeft de verplichting om ervoor te zorgen dat hun klas een plek is waar alle leerlingen zich veilig voelen. Daarnaast is het van belang dat de kinderen in de klas zich geaccepteerd en gerespecteerd voelen. Een positieve relatie tussen de leerkracht en de leerling lijkt te bevorderen dat leerlingen zich blij en op hun gemak voelen in de klas en de activiteiten leuk vinden. Realiseer je dat jouw gedrag naar de leerlingen, ook de relaties tussen leerlingen beïnvloedt en dat het vervullen van *alle* basisbehoeften van belang is. De relatie tussen de leerlingen onderling kan goed zijn, maar als er sprake is van een negatieve relatie tussen de leerkracht en de leerling heft de positieve relatie tussen leerlingen onderling dit niet op.

Leestips

Er is nog veel meer te lezen over dit onderwerp. Bedenk: *Waar wil je meer over te weten komen?*

Wat is goed onderwijs? Bijdragen uit de pedagogiek - Ruud Klarus & Wim Wardekker (2011)

De vraag 'Wat is goed onderwijs?' wordt in dit boek door de pedagogiek beantwoordt met een wedervraag: 'Waartoe dient het onderwijs?'. Er worden vele vragen gesteld, zoals: "Hoe verhoudt de school zich tot de virtuele leefomgeving van leerlingen? Wat is de wenselijke relatie van een leraar met zijn of haar leerlingen en hoe is die te realiseren? Voorkomen van conflicten is beter dan deze achteraf op te moeten lossen, maar hoe kunnen leerlingen wenselijk sociaal gedrag leren?"

Alle vragen worden beantwoord vanuit verschillende invalshoeken, en naast filosofische discussies komen ook praktische zaken aan bod waar een antwoord op gezocht wordt.

Dit boek past bij deze handelingssuggestie over welbevinden en relatie met de leerkracht, omdat dit beschrijft wat de wenselijke relatie van een leraar met zijn of haar leerlingen is en hoe die te realiseren is.

Bronnen

Toelichting bronvermelding: Voor de leesbaarheid van de handelingssuggesties is ervoor gekozen om in de suggesties zelf geen verwijzingen naar bronnen op te nemen, maar deze aan het einde van het document te plaatsen. Soms is het echter interessant om te weten waar een praktische tip vandaan komt of staan er bij de tip nog meer interessante bronnen. In dat geval is er een klein cijfertje in de tekst geplaatst zodat opgezocht kan worden waar het vandaan gehaald is.

⁶ Boves, T., & Dijk, M. van (2014). *Contact maken in het primair onderwijs: Effectief communiceren met kinderen en hun ouders*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

⁷ Marzano, R. J. (2011). *De kunst en wetenschap van het lesgeven: Een evidence-based denkkader voor goed, opbrengstgericht onderwijs*. Vlissingen: Bazalt.

Broer, N.A., Haverhals, B., & Bruin, H. L. de (2012). *Verantwoording pedagogisch expertsysteem Zien! Voor het primair onderwijs!* Gouda: Driestar educatief.

Marzano, R. J., & Pickering, D. J. (2016). *Betrokkenheid! De sleutel tot beter leren* [The highly engaged classroom] (F. Collignon', Vert.). Rotterdam, Nederland: Bazalt.

Illustraties zijn gemaakt door Lizanne Both en met haar toestemming opgenomen.

